

ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Пучок М.С., здоб. вищ. осв.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **Л.А. Гербич**
Державний торговельно-економічний університет

Фінансові посередники – це фінансові установи, до яких належать суб'єкти банківської системи, небанківські фінансові та кредитні інститути, контрактні фінансові інститути [1].

Варто зазначити, що фінансові посередники покликані відігравати надзвичайно важливу роль на фінансовому ринку, оскільки їхня діяльність сприяє зменшенню вартості фінансових операцій, підвищенню ліквідності фінансових активів, диверсифікації ризику, створює умови для активізації роботи всіх інших учасників фінансового ринку [2].

Фінансові посередники обслуговують практично весь рух грошових потоків в економіці та створюють базові передумови виробництва, а саме: всіх стадій процесу суспільного відтворення – розподілу, обміну й споживання. Фінансовим посередникам належить головна роль у ринковій інфраструктурі, оскільки саме вони є необхідним елементом взаємодії у сфері грошових відносин між суб'єктами ринку і забезпечують відтворювальний процес на макро- та мікрорівнях [2].

Розглянемо та проаналізуємо обсяги діяльності основних фінансових посередників України на час воєнних дій, які відбуваються з 24 лютого 2022 року. За офіційними даними НБУ [3] станом на 01.02.2022 в Україні налічувалося 71 банк, з них – 33 банки з іноземним капіталом і 23 банки зі 100% іноземним капіталом. Починаючи з 1 березня 2022 року кількість діючих банків скоротилася до 69. Станом на 01.09.2022 кількість банків склала 67, з них з іноземним капіталом – 30 банків, зі 100% іноземним капіталом – 22 банки. Помітно, що з початку воєнних дій на території України кількість банків зменшилася на 4.

Щодо активів українських банків (за даними [4]): на початок 2022 року сума активів дорівнювала 2053928 млн. грн, а вже станом на 01.03.2022 – 1993071 млн. грн, тобто спостерігається зменшення обсягу активів на 60857 млн. грн, або на 2,96% у березні місяці, порівняно з січнем 2022 року; при цьому спостерігаємо скорочення обсягів кредитів суб'єктам господарювання на 4353 млн грн у березні місяці, порівняно з січнем 2022 року; стосовно кредитів фізичним особам, то їх обсяг у березні збільшився на 12946 млн грн, порівняно з обсягом на початок 2022 року. Сума резервів за активними операціями банків скоротилася на 7130 млн грн.

Станом на 01.09.2022 – сума активів становить 2157423 млн грн, що на 103495 млн грн, або на 5,04% більше, ніж у січні місяці 2022 року, відповідно зросли обсяги наданих кредитів суб'єктам господарювання на 52325 млн грн та резерви за активними операціями банків на 85920 млн грн, при цьому надані кредити фізичним особам зменшилися на 8451 млн грн.

Розглянемо основні показники діяльності деяких небанківських фінансових установ, а саме страхових компаній, кредитних спілок та ломбардів.

Таблиця 2 – Динаміка основних показників діяльності небанківських фінансових установ України протягом січня-вересня 2022 р.

Показники	Період	
	I квартал 2022 р.	I півріччя 2022 р.
Страхові компанії		
Кількість зареєстрованих страхових компаній, на кінець періоду, одиниць	145	142
Активи за балансом, млн грн	64573,3	65561,2
Чисті страхові премії, млн грн	9338,4	17134,3
Чисті страхові виплати, млн грн	3145,8	5835,2
Кредитні спілки		
Кількість зареєстрованих кредитних спілок, на кінець періоду, одиниць	205	187
Активи, на кінець періоду, млн грн	1686,2	1639,1
Дохід КС, за період, млн грн	155,6	290,3
Витрати КС, за період, млн грн	150,6	256,2
Ломбарди		
Кількість зареєстрованих ломбардів, на кінець періоду, одиниць	197	195
Активи, на кінець періоду, млн грн	3897,4	3483,6
Загальна сума отриманих доходів, за період, млн грн	660,9	1067,3
Загальна сума витрат, за період, млн грн	715,7	1233,8

**Примітка: складено автором на основі [3]*

З таблиці 2 видно, що кількість страхових компаній у першому кварталі 2022 року складала 145 компаній, а вже на кінець першого півріччя – показник зменшився до 142 компаній, тобто в другому

кварталі 2022 року кількість страхових компаній в Україні скоротилася на 3. Стосовно суми активів, то цей показник збільшився з 64573,3 млн грн за I квартал до 65561,2 за I півріччя 2022 року, тобто активи зросли на 987,9 млн грн. Також бачимо значне зростання страхових премій – на кінець I півріччя 2022 року сума премій склала 17134,3 млн грн, що на 7795,9 млн грн більше, аніж на кінець I кварталу 2022 року. При цьому страхові виплати також зросли, а саме на 2689,4 млн грн.

Аналізуючи діяльність кредитних спілок України, бачимо, що кількість кредитних спілок на кінець I півріччя 2022 року зменшилася на 18 порівняно з кількістю КС на кінець I кварталу аналогічного року. Також спостерігається скорочення обсягу активів на кінець другого кварталу 2022 року на 47,1 млн грн, що ймовірно пояснюється значним зменшенням кредитних спілок. Як дохід, так і витрати кредитних спілок зросли на 134,7 млн грн і 105,6 млн грн відповідно.

Кількість ломбардів України також не залишилися без змін. На кінець першого півріччя 2022 року спостерігається зменшення ломбардів на 2. При цьому зменшився обсяг активів на 413,8 млн грн на кінець I півріччя порівняно з першим кварталом 2022 року. Загальна сума отриманих ломбардами доходів помітно збільшилася, а саме на 406,4 млн грн на кінець першого півріччя 2022 року. Аналогічно збільшилися витрати – на 518 млн грн на кінець I півріччя порівняно з показником на кінець I кварталу.

Отже, навіть у такі нелегкі для нашої країни часи як банки, так і небанківські фінансові установи продовжують працювати, підтримувати економіку України, надавати послуги як фізичним, так і юридичним особам. Не зважаючи на скорочення кількості фінансових установ, вони все одно працюють і отримують прибуток.

Інформаційні джерела:

1. Школьник І. О. Фінансові посередники та їх роль у розвитку фінансового ринку / І. О. Школьник // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми, 2007. – Вип. 22. – С. 272-281.

2. Фаріон, В. Я. Роль посередників на фінансовому ринку України [Текст] / Володимир Ярославович Фаріон, Ярослав Миронович Фаріон // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 24. – № 1. – С. 153-160. – ISSN 1993-0259.

3. Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua>

4. Активи банків України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>